

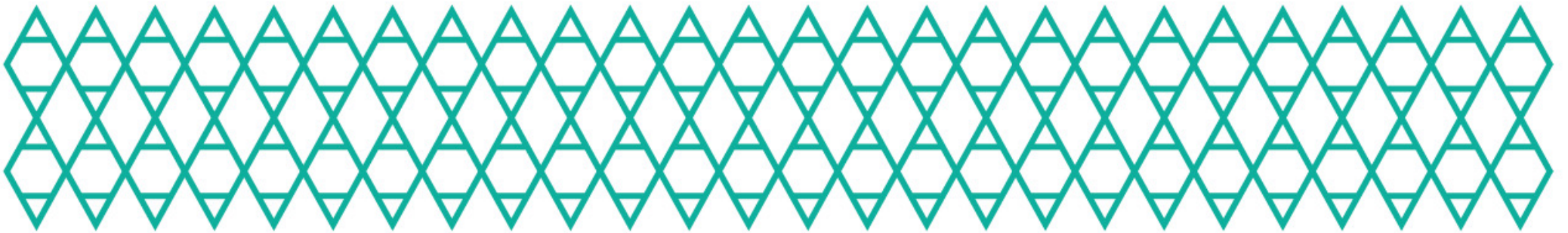
sanasto

Kirjallisuuden käyttöä koskevat tekijänoikeuskysymykset

Etävinkkejä ja tekijänoikeuksia webinaari, 28.4.2021

Juha Pihlajaniemi

Sanasto ry

Sanasto

Perustettu vuonna

2005

Edustaa kirjailijoita ja kääntäjiä

14 000

Jakaa korvauksia vuosittain

n.10 M€

Tekijänoikeus luo kirjallisuuden
tekijöille mahdollisuuden elää
luovalla työllä

Tekijänoikeus ja kirjallisuus

- **TEKIJÄOIKEUS** syntyy aina tekijälle, jos luovan työn tulos ylittää ns. teoskynnyksen
- **TEKIJÄNOIKEUSSUOJA ON VOIMASSA 70 vuotta** tekijän kuolinvuoden päättymisestä.
- **TEKIJÄN TALOUDELLISET OIKEUDET:** Kappaleen valmistaminen teoksesta ja teoksen saattaminen yleisön saataviin.
- **TEKIJÄN MORAALISET OIKEUDET:** Tekijän nimen ilmoittaminen teosta käytettäessä ja respectioikeus.
- **TEKIJÄNOIKEUDEN RAJOITUKSET:** Muokkaavat yksinoikeuden sisältöä

Teoksen yleisön saataville saattamisen oikeus

- **Yleisön käsite.** Tekijän yksinoikeuden piiriin kuuluu vain yleisölle suunnattu teosten käyttäminen.
- **Milloin kyseessä yleisö?** Kun periaatteessa kuka tahansa voi osallistua teoksen käyttötapahtumaan.
- **Avoin piiri/suljettu piiri.** Myös suuri suljettu piiri voi muodostaa yleisön.

- **Teoskappaleiden levittäminen.**
- **Julkinen esittäminen.** Läsnä olevalle yleisölle.
- **Teoksen välittäminen.** Välittämisen oikeus sisältää kaikki teoksen käyttömuodot, joissa teoksen välittämisen alkupiste ja yleisö sijaitsevat jonkin välimatkan päässä toisistaan.

- **Välittämisoikeuden eroja fyysisten teoskappaleiden maailmaan:** Välittämisoikeus ei sammu silloin, kun teoskappaleita saatetaan yleisön saataviin tekijän suostumuksella.

Teosten julkinen esittäminen

- Yleisö vs. yksityinen piiri. Avoin vs. suljettu.
- Pääsääntöisesti tekijän yksinoikeuden piirissä.
- Poikkeukset:
 - Esittäminen opetuksen yhteydessä
 - Teosten esittäminen jumalanpalveluksissa
 - kirjallisuuden esittäminen tilaisuudessa, jossa kirjallisuuden esittäminen **ei ole pääasia**, jossa **ei ole pääsymaksua** ja jota **ei järjestetä muutenkaan ansio-tarkoituksessa**.

sanasto

Sitaattioikeus

”**Julkistetusta** teoksesta on lupa **hyvän tavan** mukaan ottaa lainauksia **tarkoituksen edellyttämässä laajuudessa**” (TekijäL 22§)

Sitaattioikeus

- **Julkistettu teos**
- **Hyvän tavan mukaisuus**
 - Sitaatilla tulee olla asiallinen yhteys teokseen tai esitykseen, jossa sitaattia käytetään.
 - Sitaatilla voidaan perustella omia näkemyksiä, kritisoida toisen esittämää näkemystä tai havainnollistaa asiaa.
 - Pelkkä lisäarvo tuominen omaan esitykseen ei riitä.
 - Tarpeellisuus oman esityksen kannalta
 - Tekijän nimi mainittava sitaatin yhteydessä
- **Sitaatin laajuus.**
 - Pituudelle ei ole asetettu tarkkaa rajaa
 - Tapauskohtainen arviointi ja toimialakohtaiset käytännöt

Teoskappaleiden näyttäminen (tekijänoikeuslaki 20§)

”Kun teoksen kappale on tekijän suostumuksella myyty tai muutoin pysyvästi luovutettu, kappaletta saadaan käyttää teoksen näyttämiseen julkisesti”

Verkossa tapahtuva teosten käyttö

Teosten esittäminen verkon välityksellä

- Tekijänoikeuden näkökulmasta **teosten välittämistä**
 - Välittämisen oikeus sisältää kaikki teoksen käyttömuodot, joissa teoksen välittämisen alkupiste ja yleisö sijaitsevat jonkin välimatkan päässä toisistaan. (vrt. esittäminen läsnäolevalle yleisölle)
- Tekijän yksinoikeuden piirissä ja edellyttää pääsääntöisesti aina tekijän erillistä lupaa.
- Jotkin tekijänoikeuden rajoitukset soveltuvat verkkokäyttöön (esim. sitaattioikeus, mutta ei esim. julkista esittämistä koskevat rajoitukset)
- Verkkokäytön suhde teosten kaupalliseen markkinaan – tekijöiden ja kustantajien kirjamarkkinan (erityisesti äänikirjat) turvaaminen.
- Kirjojen kuvituksen käyttö verkkovideoilla.

Esitysten tallentaminen ja tallenteiden käyttäminen

- Tekijänoikeuden näkökulmasta teoksen esittämisen tallentaminen on **kappaleen valmistamista teoksesta**
- Verkon kautta **teosten välittämistä**.
 - Tekijän yksinoikeuden piirissä ja edellyttää tekijänoikeuden ollessa voimassa käytännössä aina tekijän lupaa.
- Jos esityksiä tallennetaan ja tallenne esitetään läsnä olevalle yleisölle, on kyse **kappaleen valmistamisesta ja teosten julkisesta esittämisestä** (mahdollista esim. Sanaston esityslupien nojalla).

KIRJALLISUUDEN ERILAINEN VERKKOKÄYTTÖ ON MURROKSESSA JA UUDET KÄYTÄNNÖT VASTA MUODOSTUMASSA.

Kirjallisuuden käyttöluovia Sanastosta

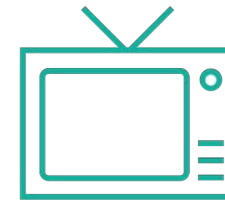

Julkaisuluvat

(runot ja tekstikatkelmat)

Esitysluvat

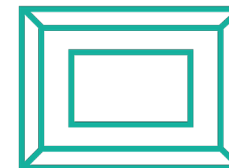
Radio- ja tv-käyttöluvat

Postikorttiluvat

Tapahtumamateriaaliluvat

Näyttelyluvat

Kirjallisuuden esittämisen ym.
KUNTALUPA ratkaisuna?

Visio

- 1) Tekijänoikeuksista sovitaan asianmukaisesti*
- 2) Kunnat saavat kohtuullisilla ehdoilla parhaan mahdollisen luvan teosten käyttöön*
- 3) Teosten tekijät saavat teosten käyttämisestä kohtuullisen korvauksen*

Kuntaluvan sisältö?

- Kirjallisuuden kuntalupa tarjoaisi ratkaisun teosten käyttöön Sanaston hallinnoimilla alueilla.
- Luvan sisältö voisi olla:
 - Teosten esittämistä kuntien tilaisuuksissa.
 - Teosten käyttöä kuntien tapahtumamateriaaleissa.
 - Kirjallisuuden käyttö näyttelyissä.
 - Tietyin edellytyksin myös kirjallisuuden esittämistä erilaisilla verkkovideoilla. (streamaus?)
- Kuntalupa voi kattaa useita kuntien toiminta-alueita: kirjastojen toimintaa, sosiaali- ja terveystalaa, varhaiskasvatusta, koulujen tilaisuuksia, iäkkäille henkilöille suunnattua kuntien toimintaa ja kuntien kulttuuritoimintaa.

sanasto

Juha Pihlajaniemi

juha.pihlajaniemi@sanasto.fi

Sanasto ry

www.sanasto.fi

